

RAPPORT 2016:3

Pedagogiken i juridiken

Andrea Sundstrand
Pedagogisk ambassadör
Juridiska institutionen

Centrum för universitetslärarutbildning

Stockholms
universitet

Pedagogiken i juridiken

Rapport om projektet Pedagogiken i juridiken vid Juridiska institutionen (Juridicum) framtaget i ett uppdrag som Pedagogisk ambassadör under år 2016. Projektet har finansierats av Centrum för universitetslärarutbildning (CeUL) vid Stockholms universitet.

CeUL har i samarbete med Juridicum under år 2016 drivit projektet Pedagogiken i juridiken. Syftet med projektet har varit att öka medvetenheten om olika pedagogiska aspekter på den undervisning som bedrivs vid Juridicum och att hjälpa nya lärare som kommer till institutionen. Det har skett genom att introducera nya lärare inte bara till *vad* men även *hur* vi undervisar på Juridicum och att ge dem den information de behöver för att kunna genomföra undervisningen på ett såväl pedagogiskt som effektivt och säkert sätt. I rapporten presenteras hur projektet har genomförts i form av pedagogiska luncher och av en obligatorisk seminarieserie för nya lärare. En redovisning av övrig aktivitet som den Pedagogiska ambassadören har medverkat i återfinns i avsnittet.

Juridicum vid Stockholms universitet

Juridicum vid Stockholms universitet är en mycket aktiv arbetsplats med kreativa kolleger, spännande forskning och utbildning samt intensivt samarbete med andra lärosäten och samverkan med samhället i övrigt, såväl nationellt som internationellt. De flesta forskarna och lärarna vid Juridicum deltar i nätverk, bokprojekt eller forskningssamarbeten som sträcker sig såväl inom som utanför Sveriges gränser. Juristutbildningen innehåller i dag omfattande internationella inslag och utblickar, många utländska kolleger besöker Juridicum varje år, och en stor andel av studenterna läser en eller ett par kurser utomlands inom ramen för juristutbildningen.¹ Vid Juridicum arbetar 178 personer, varav 39 professorer, 27 universitetslektorer, 15 adjunkter och 43 forskningsanställda.²

Juridicum har de senaste åren genomgått en omfattande omstrukturering vad avser utformningen av de kurser som ges vid institutionen.³ Kursplaner, kursbeskrivningar, lärandemål och utformningen av undervisning och examinationer har granskats och omarbetats. Däremot har tidigare ingen speciell åtgärd vidtagits avseende specifika pedagogiska aspekter på den undervisning som bedrivs vid institutionen.

Projektets syfte och mål

Syftet med projektet Pedagogiken i juridiken har varit att höja den pedagogiska kunskapen och förståelsen för pedagogikens betydelse vid undervisningen inom Juridicum. Målet med projektet har varit att i stort sett samtliga anställda lärare vid institutionen på något vis skulle omfattas av

¹ Verksamhetsberättelse Juridicum 2014, s. 3.

² Verksamhetsberättelse Juridicum 2015, s. 8.

³ Verksamhetsberättelse Juridicum 2015, s. 4 f.

projektet och att lärarna skulle få hjälp med välbehövliga verktyg för att höja kvaliteten i den undervisning som bedrivs i Juridicums regi.

Projektet omfattade olika delar. Den första delen innebar organiserandet av åtta pedagogiska luncher med olika teman och olika föreläsare. Den andra delen bestod av organiserandet av tre stycken tre-timmars seminarier för de nya lärarna vid Juridicum. I den tredje delen deltog den Pedagogiska ambassadören i olika pedagogiska seminarier och konferenser. Tanken var även att i projektet ta fram en gemensam databas i pedagogik. Tyvärr räckte inte tiden till, utan databasen får bli föremål för framtida projekt.

Del 1 – Pedagogiska luncher

Den första delen av projektet riktade sig till redan etablerade lärare vid Juridicum. För första gången någonsin vid Juridiska Institutionen ordnades gemensamma samtal om olika aspekter av pedagogik vid s.k. pedagogiska luncher, en form av lunchseminarier. De pedagogiska luncherna riktade sig till samtliga lärare, men även administrativ personal var välkommen att delta. Luncherna inleddes med ett föredrag på mellan 30 och 40 minuter vilka följdes av en allmän diskussion/debatt om det aktuella ämnet.

Det ordnades sammanlagt åtta olika pedagogiska luncher med helt olika teman. Som huvudregel inbjöds andra lärare eller externa experter som talare, men några av luncherna höll den Pedagogiska ambassadören själv i. Genomsnittligt deltog 14 personer per pedagogisk lunch, inklusive föreläsaren.

Luncherna varade mellan kl. 11.45 till kl. 13.00 och hölls i Juridicums lokaler. Juridicum bjöd på lunchsmörgås och dricka för all personal som deltog. Nedan följer en redovisning av luncherna och deras olika teman och innehåll.

2 mars Casebaserad undervisning - så gör vi i Uppsala

Den första pedagogiska lunchen ordnades den 2 mars och handlade om den case-baserade undervisningen som bedrivs vid Juridicum, Uppsala universitet. Jur. dr Victoria Enqvist var under våren 2016 anställd som gästlektor vid Juridicum i Stockholm, men har sin doktorsutbildning i Uppsala och hade undervisat enligt den s.k. Uppsala-modellen under flera år. Victoria inledde med ett föredrag under ca 40 minuter där hon berättade om upplägget och tänket kring Uppsalamodellen som har tillämpats i Uppsala sedan i början av nittioalet. Victoria berättade hur systemet fungerar och om vilka fördelar och nackdelar som finns med casebaserad undervisning. Därefter fick deltagarna möjlighet att ställa frågor och att jämföra den mer undervisningsbaserade utbildningen i Stockholm med Uppsalas case-baserade modell.

7 april Den röda tråden – constructive alignment – i praktiken

Den andra pedagogiska lunchen hölls den 7 april och behandlade ämnet constructive alignment i praktiken. Doktoranden och då utbildningsledaren Annelie Gunnerstad guidade deltagarna rätt bland begrepp och praktik. Hon förklarade bl.a. att det enklaste sättet att få studenterna att ägna sig åt rätt saker är att se till att kursens alla komponenter – förväntade studieresultat, undervisning och examination – drar åt samma håll. Under seminariet berättade Annelie om ett par konkreta saker man kan tänka på när man planerar en kurs. Hon beskrev även ett enkelt redskap, som kan användas för att avgöra hur väl man har lyckats att strömlinjeform alla kurskomponenter. Annelie hjälpte oss att svara på frågor som vilka kunskaper och färdigheter vi vill att studenterna tar med sig, när de lämnar en kurs? Och hur har vi tänkt göra för att förmå studenterna att lära sig just det? Hon berättade att när vi planerar en kurs har vi oftast en klar bild av vad vi vill att studenterna ska lära sig, och vad de behöver göra, för att lära sig det. Hon förklarade även att det inte alltid är så lätt att få studenter att göra som vi vill. För att nå vår målsättning kan vi därför ibland behöva lämna vår lärarroll och i stället börja tänka som en student.

17 maj Tekniska hjälpmedel i undervisningen

Den tredje pedagogiska lunchen presenterades av IT-pedagogen och doktoranden Christine Kirchberger. Hon berättade om och demonstrerade hur vi kan använda tekniska hjälpmedel i undervisningen. Lunchen hölls i Juridicums IT-sal och deltagarna fick praktiska tips om alltifrån utformningen av power-point-presentationer till hur det är möjligt att arbeta med inspelade föreläsningar och lektioner.

1 sept. Undervisningsformer

Den första lunchen för hösten och den fjärde i ordningen hölls den 1 september. Lunchen handlade om olika undervisningsformer och hölls av Ph. Dr Lotta Jons från CeUL. Juridicum har i dag i huvudsak storföreläsningar, seminarier och lektioner som undervisningsformer. Vissa kurser har även olika typer av rättegångsspel, men i övrigt förekommer ytterst sällan andra varianter av undervisningsformer. Lotta berättade vilka möjligheter finns att utveckla och förnya våra undervisningsformer och vilka andra former som kan vara värt att prova. Hon beskrev bl.a. flipped classrooms, fishbowls och bikupor och gav oss tips hur det är möjligt att hålla uppe aktiviteten hos studenterna i klassrummen.

19 okt. Ledarskapet i undervisningen

Den femte pedagogiska lunchen hölls av den pedagogiska ambassadören och behandlade frågor om ledarskap i undervisningen. Påståendet att det bara är möjligt att leda en grupp om man har hela gruppen med sig låter ju busenkelt, men här beskrevs hur det kan omsättas i praktiken.

Andra intressanta frågor som debatterades var "Måste man älskas av alla studenter?" - det är kanske lika bra med en hela havet stormar-approach där de som skriker högst får prata hela tiden för de är ändå de smartaste? Men hur går det då att examinera och sätta betyg på alla deltagare på ett obligatoriskt seminarium, om bara tre studenter av trettio pratar? Så hur får vi tyst på smarta Anna och duktiga Pelle? Och är vi verkligen skyldiga att se till att även tröga Torsten eller mindre vetande Ulla lär sig något? Det här är svåra frågor, men deltagarna debatterade och diskuterade tillsammans olika lösningar som praktiskt kan tillämpas i klassrummen.

27 okt. Retorik i praktiken

På den sjätte pedagogiska lunchen fick Juridicum besök av Per Furumo, expert på muntlig framställning, retorik, presentation och röst. Under en hel timme beskrev Per läran om retorik och blandade med en mängd praktiska exempel, bl.a. fick han alla deltagare att sjunga tillsammans. Per berättade att retorik är läran om talekonsten och att den utvecklades i antiken under 400-talet f.Kr. Den mest välkända definitionen kommer från Aristoteles, som beskrev retoriken som "konsten att vad det än gäller finna det som är bäst ägnat att övertyga". Retorik är ett viktigt verktyg för såväl lärare i undervisningen, men även för studenterna i deras kommande yrkesroll. Lunchen handlade alltså om att *vad* vi säger är viktigt, men att *hur* vi säger det kan avgöra genomslaget! Vi fick lära oss att det är mycket mer än själva innehållet i ett anförande som påverkar hur ett budskap tas emot. På en marknad där skillnaden mellan de produkter /tjänster/budskap som erbjuds ofta är försumbar för mottagaren är god muntlig kommunikation i "det skarpa läget" ett enastående verktyg samt konkurrensmedel, inte minst för jurister.

9 nov. Återkoppling – feedback och peer-review

För den sjunde pedagogiska lunchen återvände Ph. Dr Lotta Jons från CeUL och berättade om återkoppling. Vi fick lära oss att återkoppling handlar om att peka på både svagheter och styrkor, men även att ge studenterna bra verktyg för att kunna förstå hur det är möjligt att höja kvaliteten på deras arbeten. Fenomenet peer-review innebär vidare att studenterna granskar varandras arbeten och därigenom lär sig att se fel och brister även i sina egna arbeten. Det här är något som Juridicum med de stora klasser vi har skulle kunna utnyttja i högre grad än vad vi gör i dag. Lotta berättade att peer-review frigör arbetstid för lärarna som istället kan ägna sig åt att bistå vid granskningen och vara en observatör av den pågående dialogen.

8 dec. Examinationer – kontroll eller lärande

Den åttonde och sista pedagogiska lunchen för år 2016 behandlade frågan om utformningen av examinationer. Den Pedagogiska ambassadören höll i denna lunch, bl.a. för att berätta att hon redan utsetts till Pedagogisk ambassadör även för år 2017 med ett projekt som handlar just om hur vi utformar våra examinationer på Juridicum. Frågan som diskuterades var hur vi examinerar och om våra examinationsformer maximalt bidrar till studenternas djuplärande. Kan det kanske vara så att de endast bidrar till att studenterna tillägnar sig information genom ytlärande i syfte

att få ett bra betyg på kursen. Vi diskuterade även frågor som vad vi vill att studenterna ska lära sig och hur vi ska få dem att även se juridikens plats i samhället.

Del 2 – Obligatorisk introduktion för nya lärare

Den andra delen av projektet riktade sig mot nya lärare, såväl doktorander som annan nyanställd lärarpersonal som inte har någon, eller endast liten, undervisningserfarenhet. För dem hölls tre seminarier på tre timmar vardera. Deltagandet var obligatoriskt för lärare utan/med liten undervisningsskyldighet (i gengäld fick deltagarna avdrag med motsvarande timmar från sin undervisningsskyldighet). Under alla tre tillfällen fick deltagarna möjlighet att diskutera olika aspekter av sin undervisning och att ställa frågor.

På träffarna deltog Ph. Dr Lotta Jons från CeUL (på den första träffen), Pedagogisk ambassadör Andrea Sundstrand och doktorandrådets ordförande Johannes Wickbom (första och andra träffen).

Den första träffen - grundläggande pedagogiska teorier och forskning

För den första träffen bjöds Ph. Dr Lotta Jons från CeUL in. Hon beskrev såväl CeUL:s arbete som olika pedagogiska modeller och relevant forskning på undervisningsområdet. Härutöver informerades om olika säkerhetsaspekter avseende undervisningen.

Den andra träffen - praktisk undervisning

På det andra seminariet gavs vägledning, tips och trix avseende bra sätt att genomföra lektioner resp. seminarier. Träffen var mycket praktiskt inriktad och deltagarna fick hemläxa att utforma ett seminarium för en kurs de undervisar på.

Den tredje träffen - presentationsteknik

På den tredje träffen fick deltagarna inför de övriga presentera sina idéer till seminarier. De fick konstruktiv feedback på sina anföranden och tips på hur tala inför studenterna. De fick även konstruktiv feedback på utformningen av sina seminarier.

Del 3 – Pedagogiska ambassadörens aktivitet

Utöver aktiviteterna under del 1 och del 2 ovan deltog den Pedagogiska ambassadören i de seminarier som anordnades av CeUL och i de heldagsarrangemang som ordnades av CeUL i början och i slutet av varje termin samt i upprättandet av olika rapporter. Den tredje delen omfattade även att den Pedagogiska ambassadören deltog i de två utbildningsdagar som under år 2016 anordnades av Juridicum.

Uppnådda resultat

Projektet Pedagogiken i juridiken får sägas vara en succé på Juridicum i Stockholm. För första gången någonsin har det på Institutionen anordnats gemensamma träffar med information och diskussion om pedagogik och pedagogiskt anknutna ämnen. De Pedagogiska luncherna har varit en succé, vilket kan förklaras dels med de intressanta ämnen som behandlats, dels den öppna diskussionsklimat som har genomsyrat träffarna och dels med det faktum att Juridicum bjudit på lunch. Ryktet om luncherna har spridit sig även bland de som inte alls har deltagit, vilket inneburit att Juridicum valt att fortsätta med luncherna även under år 2017 (även då i den Pedagogiska ambassadörens regi). Resultatet av luncherna kan beskrivas som en mindre revolution - lärarna är tacksamma för att de har ordnats och för att de för första gången fått chansen att i ett gemensamt forum öppet diskutera pedagogiska frågor som är gemensamma för alla.

Den obligatoriska introduktionen på tre dagar för nya lärare blev mycket uppskattad av deltagarna. Det är första gången som det ordnas något liknande på Juridicum. Som ny lärare är det lätt att känna sig ovan och obekvämd med att undervisa ett ämne man kanske inte kan så bra själv och utan någon eller bara med liten undervisningserfarenhet. Att få bolla sina frågor och att få praktiska tips om alltifrån hur man kan genomföra en bra lektion till hur man hanterar besvärliga studenter som tar över lektionerna visade sig vara till stor hjälp för flera av deltagarna. Den obligatoriska introduktionen på tre dagar för nya lärare blev således framgångsrik. Även har det beslutats att fortsätta med introduktionen för nya lärare under år 2017, nu både på svenska och på engelska.

Sammanfattande slutsatser och framtida projekt

Det uppdrag jag har haft som Pedagogisk ambassadör på Juridicum har blivit möjligt att genomföra tack vare CeUL:s initiativ och finansiering. Projektet Pedagogiken i juridiken har öppnat upp det pedagogiska samtalet på institutionen på ett sätt som det tidigare helt enkelt inte funnits någon möjlighet till. Att det nu diskuteras pedagogik i korridorerna och på luncherna på Juridicum är till övervägande del projektets förtjänst och den betydelse som CeUL har spelat i den processen kan inte överskattas. Utan den hjälp och stöd som CeUL har varit behjälplig med hade pedagogiken fortsatt vara en icke-fråga bland lärarna.

Det är extra roligt att projektet även bidragit till att hjälpa nya lärare att snabbare och lättare komma in i sin lärarroll och att i ett tidigt skede i dessa nya lärares karriärer få möjlighet att

introducera dem till pedagogisk forskning och gott pedagogiskt handlag. Projektet har även bidragit till att de nya lärarna blivit väl omhändertagna och fått dem att känna sig som en del av arbetslaget på institutionen.

För mig personligen har arbetet som Pedagogisk ambassadör inneburit en hel del arbete, men också möjligheten att få lära känna kollegor på andra institutioner, att få del av aktuell pedagogisk forskning och att själv lära mig mycket jag tidigare inte visste om pedagogik. Jag vill därför avsluta min redovisning av projektet Pedagogiken i juridiken med att uppmuntra andra lärare att ansöka om att få arbeta som Pedagogisk ambassadör, eftersom arbetet medför en högre grad av pedagogisk medvetenhet som kommer att vara till stor nytta i den undervisning som vi framledes kommer att bedriva vid Stockholms universitet.

Referenser

Ahlm Anna, Ers Agnes, Holmqvist Henrik, Sundström Carl, Åström Eva (2009), Förkunskaper och krav i högre utbildning, Högskoleverket, Stockholm.

Ask, Sofia (2007), Vägar till ett akademiskt skriftspråk, Ak. avh, Växjö universitet, Växjö.

Ask, Sofia (2011), Hållbara texter: grunderna i formellt skrivande, 2 uppl. Liber, Stockholm.

Barman, Boksander-Laksov & Silén (2014), Policy Enacted – teachers' approaches to an outcomebased framework for course design, Teaching in Higher Education, s. 735-746.

Blomström, Vendela & Wennerberg, Jeanna (2015), Akademiskt läsande och skrivande, Studentlitteratur, Lund.

Blåsjö, Mona (2004), Studenters skrivande i två kunskapsbyggande miljöer, Ak. avh, Stockholms Univ., Stockholm.

Eklund Heinonen, Maria & Sköldvall, Kajsa (2015), Nu har vi ett gemensamt språk - om ämnesintegrerad undervisning i akademiskt skrivande, Högre utbildning, s. 133-138.

Forsberg, Camilla (2014), Lär dina studenter att skriva, Studentlitteratur, Lund.

Hadar, Linor & Brody, David (2010), From isolation to symphonic harmony: Building a professional development community among teacher educators, Teaching in Higher Education, s. 1641-1651.

Hattie, J & Timperley, H. (2007), The power of feedback, Review of Educational Research, s. 81-112.

Lea, Mary R & Street, Brian (1998), Student writing in higher education, Studies in Higher Education, s. 157 - 172.

Nilsson, Gunnar (2000), Muntlig examination : analys av en examinationsform, i Den reflekterande medborgaren, Hans Albin Larsson (red.), Jönköping Univ. Press, Jönköping, s. 201-216.

Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå vid Stockholms universitet, Dnr SU FV-1.1.2-0900-15.

Schött, Kristina (2015), Studentens skrivhandbok, 3 uppl., Liber, Stockholm.

Taras, M. (2005), Assessment – Summative and Formative – Some Theoretical Reflections, British Journal of Educational Studies, s. 466-478.

Wiliam, D. & Leahy, S. (2015), Handbok i formativ bedömning, Natur & Kultur, Stockholm.